

VANHAN SIIRTOLAISNAISEN VALOKUVAN EDESSÄ

Tait. Silja Naumanen – Ailio kirjoitti seuraavan runon Turussa 29.2.76 siirto-

laisuusinstituutin valokuvanäyttelyn innoittamana (kts. kansikuva)

*Ikiaikojen vanhus
Esihistorian mustaksi
rypistynyt basalttialusta
Ihminen
Luonnonaineesta koottu
sinä entinen nuori
nainen joka
Amerikkaan lähdit tyttö
viime vuosisadalla
menneellä
ainaiseksi
Tyttö ilman kuhmurasia
olkapäitä kivettyneitä
kehrävarren lihaksia*

*Ei kultaa puuveitsellä ei
hakulla kimpaleita
Menit minne nainen
miestään seurasi
uudisasutukselle
yhden lehmän läävään
Asuttamaan
laudalla päälylystettyä
taloa lapsia luomaan
kahdeksan kymmenen viisi-
toista luoja luvun
ukon kotonaolon
mukaan*

*Seisot
kummulla
kesäpäivänä
sivuttain
puoleksi suojaten
rukkia
väsymätöntä
käsilläsi
Jo aikaa väsyneillä
Sen katseen verhotulla
selkeydellä
kuin*

*millä
Meri
On nähnyt monen
syntyvän
Paljon
menehtyvän
Ajassa kahlannut
Itsestään
tietämättä
maapallo kierrossaan*

*Siinä
kesämekossasi pieni-
kukallista
kretonkia
ruskeankirkkaana
kasvoissa puhtaat
uurteet*

*Satamaantulo-
hetkellä outona uudella
mantereella kaiteen luona
miehesi vierellä ensim-
mäistä odotellessa –
Hyvä että ehdittiin
perille
ennen kylmän tuloa
Perille uuden mantereen
-reunalla jalka rannalla
Ota ja astu
kulje kolmetuhatta kilo-
metriä tätä uutta
kotiasi pahviaskisi
kanssa
Ennen kylmän tuloa
Suorankalsean
männikkökummun
reunaan
Minnesotaan ja Kanadaan
jonne pari kirves-
miestä naisineen*

*jo näkyy
töllinsä
tehneen*

*Hyvin ehditte
Katseesi maahan-
muuttotodistuksen
sivulla sen sanoo
Tämä minä olen
Tässä olen
Ihminen kaksin
käsin
ei muuta*

*Niin aloit
hyvin perille
ehtineenä kuin
useimmat naiset
vuolla kultaisella
kauhallasi nestettä
nälkäisen vatsaan
Lapsen Miehen Kokonaisen
metsän porukan
soppaa velliä
laihaa mehevää
Onko miehet työmailla
Kolimainari tienestin
kotiin kantanut*

*Ei sinulle
monumenttia
ei iskelmätekstiä sinä
pienteollisuuden väsymätön
ihme Rukkia käyttävä
ihmisen ja alkeellisen
puisen koneen kummallinen
yhdistelmä
kuin biotietokone
Joka lämmitit Ruualla
täytit perheen laidasta
laitaan vuodesta*

toiseen
hyvin perille
ehtineenä
Sitä sukan ja veran
sekamelskaa kuivavan
vaatteen hikistä höyryä
sairasta lasta tervettä
lasta
ikkunalasi on kallista
ainetta

Tämä se on
tiedättekö
sitä villiä länttä
Totista Hurjuutta
Totista Voimaa
vaan rukki
ei

niin

Pauku ei
sensuellisti
hymyile
sohvalla lojuen
kaadu
kuolleena
strategisiin

hetkiin

sankari

vertatihkuva saluunaoveen
kapakanportteihin nojaa
Rukki

se on

pieni

pyssy

joskin nopea
nopealla käyttäjällä
ja vaikkakaan

sillä

ei

lehmää

lassota

sillä
lassotaan
sukan-
pohjaan
lanka
ja moniko mies
siellä villissä lännessä
paleltumatta?

Hyvin vaatimaton
tämä yhden naisen
pääoma huonekalu
Omaisuus
jonka arvot
ei pörssissä
heilahdelleet
Se pörisee hiljaa
akkunan alla
Vielä hiljaisemmin
jos mahdollista kuin
kimalainen
toughunsa
keskellä

ettei ne sieltä

pienimmästä päästä

taas

herää

Vuonna tuhatyhdeksänsataa
ja vähän päälle

Sinä

kummulla

kuvattavana

Rukkisi

kanssa

Ikuistettavana

Eikä yksikään

sana

sinusta

totuutta

kerro

Ei tuo

haalistunut

valokuva

Mitä totuutta

Kenen

totuutta

toinen sinusta

sanoisi

Hetkellä

kun saattelit

miehesi

uuden mantereen

suureen hiljaisuuteen

Tulohetki sekin

Arkkuun asetit

pyhätakissa

jonka niin monasti

olit harjannut
Helmassa
nuorimmat
kummastuneena
lievettä
nykivät

puista laatikkoa
tuijottavat
Yhden miehen
kokoista

Ystävät naapurit
koko tutuksi tullut
väki
elävänä muurina
ympäriilläsi
tätä tietoa
reunustamassa:
Siinä se meni
työmies ja perheen pää
sekä palkka vieraalla
maalla jossa
ruumiinsa puolesta
vaan ei sielunsa
vielä

hetkisen

läsnä

Kuka niitä totuuksia
millä kynällä?
millä himmentimellä
ajan

ylikirkkaassa

aukossa?

Vieraalle

maalle

Hän jäi

Mikä oli

ihmisen matkan

pituus

Millä kilometri-

tolpat

maahan

juntattu

Siirtolaisinstituutti
kokoaa nyt
nämä haavoitetut
elämänsirpaleet
pergamenttina

kuvana posti-
korttina kuin
viimevuotisen
linnunpojan
sulanvaihdoksen
Yksi kuusen
oksalle jäänyt yksi
ajotielle
Joku varpuslaji
varmaan, kuitenkin
auringonpaisteessa:
Sateenkaari

Itselleenkö ne
tätä

totuuden
mosaiikkia
vaivalloisesti
kokoavat Omien jälkien
etsinnässä?
lumikinoksessa taka-
perin kahlaten
Kelle sinun
muistosi on
tarpeen
nimetön nainen
ryppyposkinen
identiteetin
tähden?
Nuo ohimorenkaat
silmän
loistava
kyynelneste?
Ei eivät ne
itselleen
Jollekin Joillekin
Jotka eivät vielä
tiedä
Tai ole tulleet
ajatelleeksi
mikä
on
sama
asia
Tunnetteko
luissanne
Nämä siirtolaisuuden
tilasto-

käyrät
monista muista
poiketen
ovat karjuvaa
historiaa Huutavaa
historiaa Ne sotkeutuvat
kummasti
huomisen
verkkoihin
jättiläissaaliina
kyhmyisten olkapäiden
lujien käsien
avoimien silmien
ajelehtiva
köyhyyden
virta
isänmaattomien
lavea
joki
joka hengittää
ja
huokaa
ihmisen äänellä
niin kaukana
ja
lähellä
Ei sordiinon
sävyttämä senti-
mento tapain-
kuvaus
mikä
muistaa
vain pitkät
hameenröyhelöt
iloisen soittopelin
kilkutuksen
Röyhelöiden
ei koskaan
ollut tarvis
matkata
luokattomassa
luokassa
lastin alla
oksennuksesta
kalpeana
Se on köyhyys
joka

muuttaa
muuttamalla
Niin lähtijät
tänäkin
päivänä
Ei historian
kutsun
kuullessaan ei
ajan
uljuuden
seikkailun tai
sattuman
vaatimuksesta
Ummikkona
ihmispuolena
Minnesotaan ja Kanadan
korpeen
Ruotsin liukuhinnan
loputtomaan
jyskeeseen
Ei heitä sattuma
koskettanut ei
rinnan outo
palo
vaan Kädet
Ihmisen työtä
tarvitsevat
kädet
Kädet
jotka
tekevät
historian
Instituutti
Myöhään heränneen
kansan
omatunto
Sivuteiden hämärästä
versonut
yksinkertainen
kysymys:
Miksi Kenen takia
Kun vielä
vuosikymmen
kulutettu
tai pari

*Se vastaus
Tässä se onkin
keskellämme
Selväpiirteinen
historia sormin
tarttua silmin
katsoa
Paljon menneitä
Neljäosa tuli
takaisin*

*Kuka
haastatteli
nämä valtiomiehiä
tärkeämmät
aikansa peilit
VIP-huoneissa?
Lankulla
kiinni naulatun
oven
edustalla
portaalla
lähtöhetkellä?
Kuka kuunteli
vastaukset
Kirjasi kansan*

*tietoon
Kuka iski
tarinan-
ainesta
heistä
joiden rohkeus
ei riittänyt
lähtemiseen?*

*Jotka Olisivat
Jos Voisivat
Ja
täällä siirtyvät
maalta
kotimaastaan
kaupunkimaahan
yläkertoihin
vinttikopperoihin
vuokratoimistojen
jonoihin
baarien edustalle
iltaisin
neonmaassa
Täällä
näissä mökeissä
elävät vetoisen*

*ehtoensa
täyttäen
terveyskeskusten
jonot
Kuka
heistä
koristeellisen
kertomuksen
laatisi
Kyllin kauniin
ja vetävän
ison instituuttimme
Eduskunnan
huoneentauluksi
Eilen-Tänään-Huomenna
Siirtolaiset
ja muukalaiset
omassa maassaan
Terve isoäidinäiti
Kenen lienetkin!
Kolmasti terve!
Historian
Sen luo kansa
Ja ihmisen päätökset*